

na-behozatalban stb.), hogy a francia gazdasági élet egyensúlyának helyreállításához már nem látszik elegendőnek az eredetileg tervbe vett amerikai segítség. Súlyos veszteséget okozott ezenfelül a francia államnak az állami üzemek jövedelmének és az adóbevételeknek rohamos visszaesése az elmúlt hetekben, ugyanakkor, amikor a részleges mozgósítás és a rendőri akció lényeges plusz kiadásokat okoztak. Ennek folytán az infláció növekedésével és az államháztartás helyzetének további romlásával kell számolni. Mindezen érvek hatása alatt Foster Dulles igen pesszimista hangulatban hagyta el értesüléseim szerint a francia fővárost.

Rendkívül jól informált párizsi angol újságírókörökből nyert információim szerint a francia helyzetet maga Monnet, a francia tervbizottság elnöke úgy itéli meg, hogy tartós szociális békére számítani nem lehet, mert nemcsak a munkástömegek jogos gazdasági elégedetlensége és a kommunista párt politikai iránya váltja ki azokat, hanem legalább ugyanolyan erős mértékben azok a tőkés körök és jobboldali elemek, amelyek oda hatnak, hogy egy belső megegyezés ne jöhessen létre. Ezek a körök Monnet szerint a kormányon belül, kívül egyaránt aktivitást fejtenek ki és aktivitásuk akkor sem fog megszűnni, ha netalán a világpolitikai feszültség enyhülnek. Monnet tehát maga is elsősorban a francia reakciós köröket teszi felelősség a nehézségekért.

PII. 283. f. 12/109. ó. e. (egykorú másolat, eredetije: MOL XIX-J-1-k 7. doboz)

¹ A szakadásra, a Force Ouvrière különválására 1948 áprilisában került sor.

² L. e kötet 395. sz. levelét.

395. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. december 11.)

Tárgy: A Franciaországi Jugoszlávok Demokratikus Egyesületének feloszlata - Növekedő hangulat az idegenekkel szemben, a követség nehézségei

A Schuman-kormány uralomra jutása óta mindinkább tanújelét adta azon úgy kül-, mint belpolitikai téren megnyilvánuló politikájának, amely általában jellemzi a jobboldali diktatórikus hajlamú rezsimet. E politika keretébe tartozik - többek között - az orosz- és kommunistaellenes politikai irányvonal megerősödése, a szélsőséges nacionalista érzelmek felkorbácsolása, idegenellenes propaganda és intézkedések stb.

Előző jelentéseimben 135 és 145 pol.-1947. már beszámoltam Miniszter Úrnak a francia kormánynak az itteni szovjet-orosz állampolgárok ellen irányuló intézkedéseiről. Ugyanezen politikai irányba tartozik az a további intézkedés, amellyel a kormány a múlt héten feloszlatta a Franciaországi Jugoszlávok Demokratikus Egyesületét. Két éve működött az egyesület kulturális céllal az itteni és más hasonló egyesületek (magyar, csehszlovák stb.) mintájára. Alapszabályai azonban még nem voltak hatóságilag jóváhagyva. Az itteni jugoszláv követség köreiből vett bizalmas értesülésem szerint a francia hatóságok intézkedése nem lett oly provokatív formában végrehajtva, mint a szovjet-orosz viszonylatban. Mindössze annyi történt, hogy az egyesület alapszabályait nem hagyták jóvá az illetékes hatóságok. Az egyesület tagjaival és nehézségeivel [sic!] - talán vezetőségével] szemben semmiféle intézkedést nem fogantatosítottak. A jobboldali sajtó volt az, amely felfújta a dolgot és úgy állította be, mintha tényleges felosz[la]tásról lett volna szó.

Fenti intézkedéseken kívül tény az, hogy nap nap után ismétlődnek francia részről olyan hivatalos és félhivatalos megnyilatkozások, újságcikkek és minden irányú propa-

ganda, amely a „franciaországi idegen elemek” ellen irányul. Maga Schuman miniszterelnök jelentette ki egyik parlamenti beszédében legutóbb, hogy „kér[lel]hetetlen lesz azokkal az idegenekkel szemben, akik Franciaországban a politikai életbe beavatkoznak vagy izgatnak”. Más francia jobboldali politikusok és hatóságok részéről is ismételten történtek az utóbbi hetek folyamán hasonló kirohanások. A sztrájkokkal és az ország különböző részén történt rendzavarásokkal kapcsolatban kiadott hivatalos kommunikációkban is többször említés történt közelebbről meg nem nevezett „idegen elemekről”, akiknek azokban állítólagos vezető szerepük volt.

A napilapok közül a „Le Monde” és a többi jobboldali lapok járnak elől az idegenellenes propaganda terjesztésében, és minden alkalmat és lehetőséget felhasználva igyekeznek „az idegeneket” diszkreditálni, és pedig nemcsak az itteni belpolitikai eseményekkel kapcsolatban, hanem a nacionalizmus szélsőséges hangjain minden más téren is ellenük próbálják hangolni a közvéleményt.

Fent vázolt propaganda természetesen a jelenlegi francia kormány politikai irányának megfelelően elsősorban, sőt majdnem kizárólagosan a Közép- és Kelet-Európából származó „idegen elemek” ellen irányul. Konkrét formában eddig csupán szovjet-orosz és jugoszláv vonatkozásban történtek ideiglenes intézkedései, viszont könnyen lehetséges, hogy ehhez hasonlóak a jövőben nem fognak csupán e kettőre korlátozódni, hanem a továbbiakban magyarok, románok, lengyelek, csehszlovákok ellen is irányulhatnak.

Ezen ideiglenes hadjárat – ha még a francia közvélemény széles rétegeiben eddig csupán kevésbé is érezteti hatását – mégis igen sok francia hatóság részletintézkedéseiben állandóan kifejezésre jut. Annak kellemetlen és növekvő kihatásait érezzük magunk is nemcsak a követségnek a Quai d’Orsay-hez való viszonyában, amelynek szélsőjobboldali beállítottsága közismert, hanem más francia hatóságokkal való viszonyunkban. Így pl. a követség minden intervenciója eredménytelen maradt az idegenlégióba legtöbbször törvényellenesen felvett magyarok (gyakran kiskorúak) kiszabadításának ügyében. Hasonló elutasító magatartást kell tapasztalunk más magyar állampolgárok ügyében is a legkülönbözőbb francia hatóságoknál teendő intervencióink alkalmával. Jellemző példa továbbá ugyanezen vonatkozásban, hogy a követség konzuli osztályának elhelyezésére szükséges lakás beszerzésénél már eddig két ízben nyilvánultak meg hasonló okokra visszavezethető nehézségek. Első esetben a Ministère de l’Urbanisme¹ ellenezte meg a bérletet, egy más ízben pedig a ház tulajdonosa, amely félhivatalos szerv, mondta vissza utolsó percben a már kidolgozott szerződést. Bizalmas értesülésem szerint mindkét esetben az volt a nehézségek oka, hogy „nyugat-európai vagy amerikai követségnek szívesen, magyaroknak azonban semmi pénzért” sem voltak hajlandók az érdekeltek a lakást kiadni.

Nem szükséges külön hangsúlyoznom, milyen nehéz feladat ilyen hangulatban itt a követséget vezetni és a magyar ügyet eredményesen képviselni.

Itteni honfitársaink körében bizonyos idegesség nyilvánul meg az irányban, hogy fent vázolt idegenellenes propaganda további fokozódása esetén, amint már fentebb is jeleztem, sor kerülhet az itteni demokratikus Magyar Egyesületek és intézmények és magyar állampolgárokkal szemben való intézkedések foganatosítására is. Bár nézetem szerint nem valószínű, hogy a francia kormány jelenleg már ily irányú erőlyesebb intézkedésekhez folyamodjék, mégis lehetségesnek tartom, hogy a helyzet elmérgesedése esetén és főleg ha a francia politika további jobbra tolódása esetén a hatalom De Gaulle kezébe kerülne, úgy ilyen intézkedések megtételével számítanunk kell és azokra előre fel kellene készülnünk. Különösen aggályos az a körülmény, hogy a Franciaországi Magyarok Demokratikus Egyesülete működésének megakadása esetén nyilván az antidemokratikus magyarok hasonló alakulata venné át ennek funkcióit. Nekünk tehát ezért az

egyesületet működésében fokozottan kell támogatnunk és egyúttal óvatos helyes irányba befolyásolnunk.

PIL 283. f. 12/109. ó. e. (egykorú másolat)

¹ Városrendezési minisztérium (francia).

396. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. december 12.)

Mint a világpolitikai kérdésekről adott legutóbbi jelentésemben írtam, általános a vélemény itt Párizsban, hogy egy merőben új helyzet alakul ki. Ennek az új helyzetnek a kialakulásával párhuzamosan a feszültség valamennyire feloldódik és noha a nagyhatalmak közötti vitás kérdések legtöbbje még korántsem tisztázódott, ma már nem olyan nyomasztó a légkör, mint néhány héttel ezelőtt.

A napokban beszélgetést folytattam egy baloldali angol újságíróval, az egyik vasárnapi londoni lap külpolitikai rovatvezetőjével, aki alaposan ismeri az angol munkáspárt belső életét és kitűnően tájékozott a világpolitika valamennyi kérdésében. Ez az újságíró is azt állítja, hogy politikailag esetleg kettészakad a világ, de gazdaságilag a Nyugat okvetlenül szoros kapcsolatokat akar létesíteni Kelet-Európával. Szerinte Anglia a leghatározottabban ennek a politikának az útját egyengeti. Az angol közvélemény rendkívül Amerika-ellenes és ami a legérdekesebb, ez az Amerika-ellenesség sokkal erősebb az üzletemberek, mint a munkásság körében. Ezek ugyanis sokkal közvetlenebbül érzik az amerikai nyomást, mint a lakosság többi része. Ő maga a békét illetőleg derűlátó, de rendkívül pesszimiztikusan ítéli meg az angol és általában a nyugati szocializmus helyzetét. Az angol munkáspárt balszárnya, amely még egy évvel ezelőtt életerős volt, teljesen lemorzsolódott, és bár szerinte a konzervatívok előretörése megállt, a munkáspárt lényegében egy nemzeti konzervatív politikát fog folytatni, amely sem kül-, sem belpolitikai szempontból nem lesz szocialista szellemű, még elméletben sem. Eddig ugyanis a balszárny nyomására olykor-olykor még tettek engedményeket, de ennek most vége van. Nemcsak az igazi baloldal (Zilliacus)¹ veszítette el a befolyását, de az ún. „harmadikutas” irányzat is, amely a nyugat-európai szocializmus jegyében egy olyan tömböt akart kialakítani, amely sem Amerikára, sem a Szovjetunióra nem támaszkodik, s amely kb. megfelelt volna annak, amit francia vonatkozásban „harmadik erő”-nek neveznek. Az angol újságíró szerint azok, akik az angol kormányban ezt a politikát képviselik – Shinwell, Strachey és Aneurin Bevan – ma a legnépszerűtlenebb miniszterek Angliában, miután Shinwell nem tudta megoldani a szénkérdést és ezért tárcát cserélt, Strachey az, aki a fejadagokat állandóan leszorítja és Aneurin Bevan felelős az építkezés lassúságáért. Azonban nemcsak a népszerűtlenség az oka a harmadikutas elgondolás bukásának, hanem az is, hogy az általános politikai és gazdasági helyzet alakulása minden vonalon ellentmondott ennek a hiú ábrándnak. Cripps² előretörése ezzel egyidejűleg történt, és mint az újságíró mondotta, az egykor baloldali miniszter teljesen félretett minden ideológiai megfontolást. Egyetlen célja, hogy Anglia ipari termelését fokozza. Ha a helyzet úgy követelné, hogy minden iparágat nacionalizálni kell, akkor Cripps ezt is megtenné, de mivel úgy látja, hogy ebben a pillanatban ez nehézségeket okozna és hátráltatná a termelés fokozását, mert az angol kapitalisták ezt elleneznék, lemond a további nacionalizálásról. Ezzel szemben Cripps minden érzelmi megnyilvánulás nélkül tisztában van azzal, hogy Angliának nincs sok dollárja, és ezért mindazt, amit Kelet-Európában és a Szovjet-